

14. Кращий зарубіжний досвід реалізації вимог сталого розвитку.

Список використаної літератури

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю. В. Бистрова // Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні : монографія / за ред.: Г. П. Клімова, Ю. Є. Атаманова. – Харків : Право, 2015. – С. 426–438.

2. Глобализация и безопасность развития / НАН Украины ; под ред. О. Г. Белоруса. – Киев, 2002. – 789 с.

3. Економічний суверенітет держави та напрями його правового забезпечення: монографія / НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. ; за ред. О. О. Ашуркова. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 406 с.

Бібліотечна секція

УДК 027.7:[34:37.011.3-052]

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ (досвід роботи наукової бібліотеки ХНУРЕ)

Аврамова Ірина Петрівна

завідуючий відділом наукової бібліотеки,
Харківський національний університет
радіоелектроніки,
Україна, м. Харків
e-mail: iryna.avramova@nure.ua
ORCID: 0000-0002-8671-9942

Етенко Наталія Юріївна

учений секретар наукової бібліотеки,
Харківський національний університет

радіоелектроніки,
Україна, м. Харків
e-mail: nataliia.etenko@nure.ua
ORCID: 0000-0002-1471-4907

***Анотація.** У статті розкрито окремі аспекти діяльності бібліотеки вищого навчального закладу у сфері правового виховання студентської молоді, представлено державні ресурси і власну генерацію формування інформаційних запитів та правової культури студентів.*

***Ключові слова:** правова культура, правове виховання, інформаційна культура, студенти вищого навчального закладу, бібліотека вищого навчального закладу, довідково-пошукові системи, довідкова віртуальна служба, база даних «Ліга: Закон», онлайнві інформаційні ресурси.*

На сучасному етапі роль бібліотек вищих навчальних закладів як центрів правового виховання студентів суттєво зросла. Перш за все завданням бібліотек є створення інформаційно-правових ресурсів для вільного і повного задоволення правових запитів студентів. Мова йде про формування фонду офіційних правових документів з використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ).

Одна з найважливіших функцій, що властива бібліотеці університету, – сприяння розвитку правової свідомості особистості, а також допомога студентській молоді у вирішенні життєвих проблем.

З огляду на сказане додамо, що не випадково основними напрямками роботи наукової бібліотеки Харківського національного університету радіоелектроніки (НБ ХНУРЕ) із підвищення правової культури студентів є:

- моніторинг інформаційних потреб студентів в інформації правового і соціального характеру;
- комплектування та актуалізація бібліотечного фонду правовою літературою;
- організація робочих місць (точок доступу) до правових ресурсів, тобто до мережі Інтернет;
- інформаційна, довідково-бібліографічна і бібліотечна діяльність;

- популяризація правових знань та інформаційних ресурсів правової тематики на заняттях зі студентами в межах розділу «*Основи інформаційної культури*».

Сьогодні всім студентам університету надано вільний доступ до правової інформації в електронному читальному залі бібліотеки. Зокрема, молодь може вільно користуватися великим об'ємним інформаційним ресурсом, яким володіє бібліотека: починаючи з друкованих джерел правової інформації (книги, періодичні видання) і закінчуючи сучасними електронними правовими базами даних (БД) і ресурсів Інтернет.

Із 2006 р. ХНУРЕ щорічно сплачує за користування українською правовою БД «*ЛІГА: ЗАКОН*» (762560 документів на 06.05.2016 р.), яка включає офіційні документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Президента України, а також документи міністерств, відомств, комітетів, комісій, організацій і підприємств. У 2015-2016 навч. році за допомогою цієї БД співробітниками бібліотеки виконана 1441 довідка. Що стосується правових ресурсів Інтернет, то найбільш активно використовується БД «*Законодавство України*» на офіційному порталі Верховної Ради України (213835 документів станом на 05.05. 2016 р.)

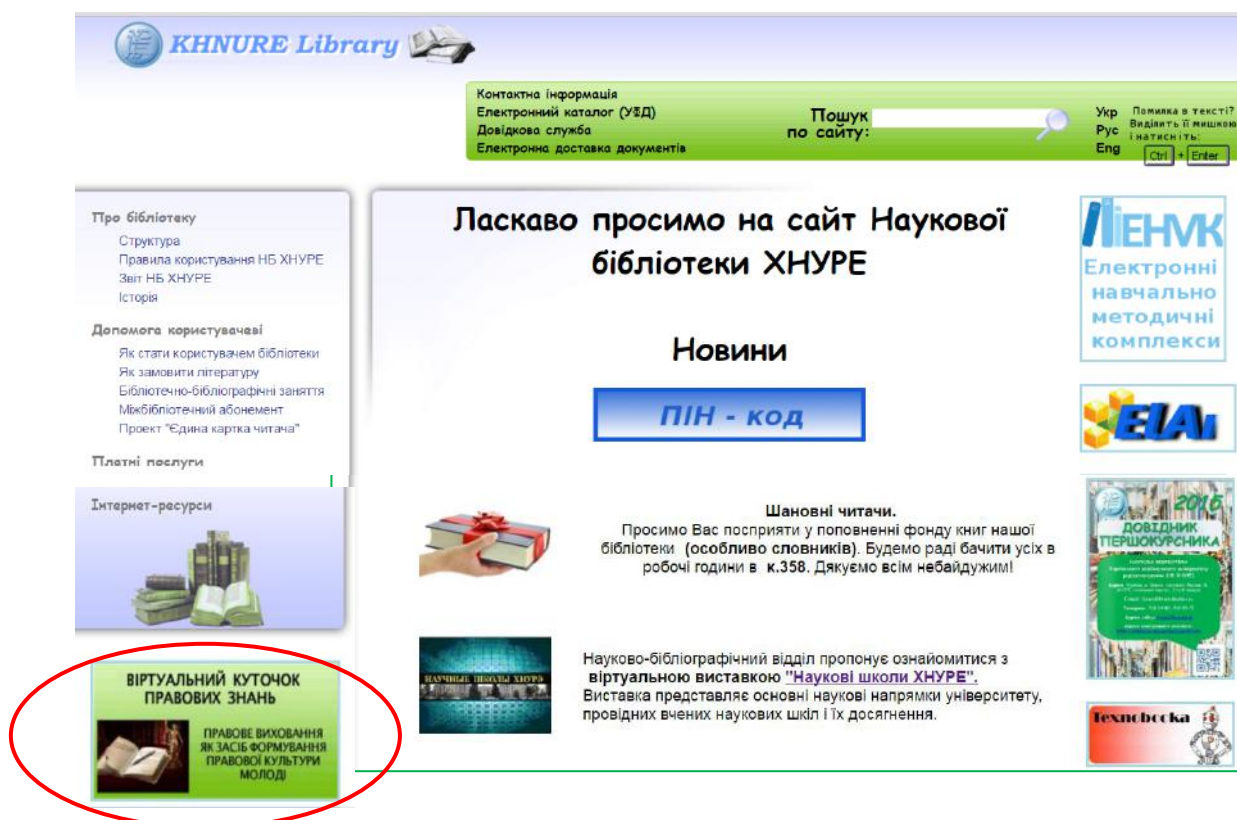
Повнотекстові довідково-правові системи забезпечують повноту інформації, оперативність надходження нової інформації, дозволяють виконувати численні складні запити на правову тематику. Актуалізація БД проводиться постійно, як правило, щотижня або один раз на два тижні з можливостями швидкого і точного пошуку та комплексного аналізу правової ситуації. Завдяки довідково-правовим системам можна оперативно відстежувати зміни в законодавстві за необхідний період часу, швидко скласти добірку документів за запитуваною темою.

Із 2007 року на сайті наукової бібліотеки ХНУРЕ працює віртуальна довідкова служба. У режимі віддаленого доступу користувачі бібліотеки мають змогу зробити запит і отримати відповідь від компетентного

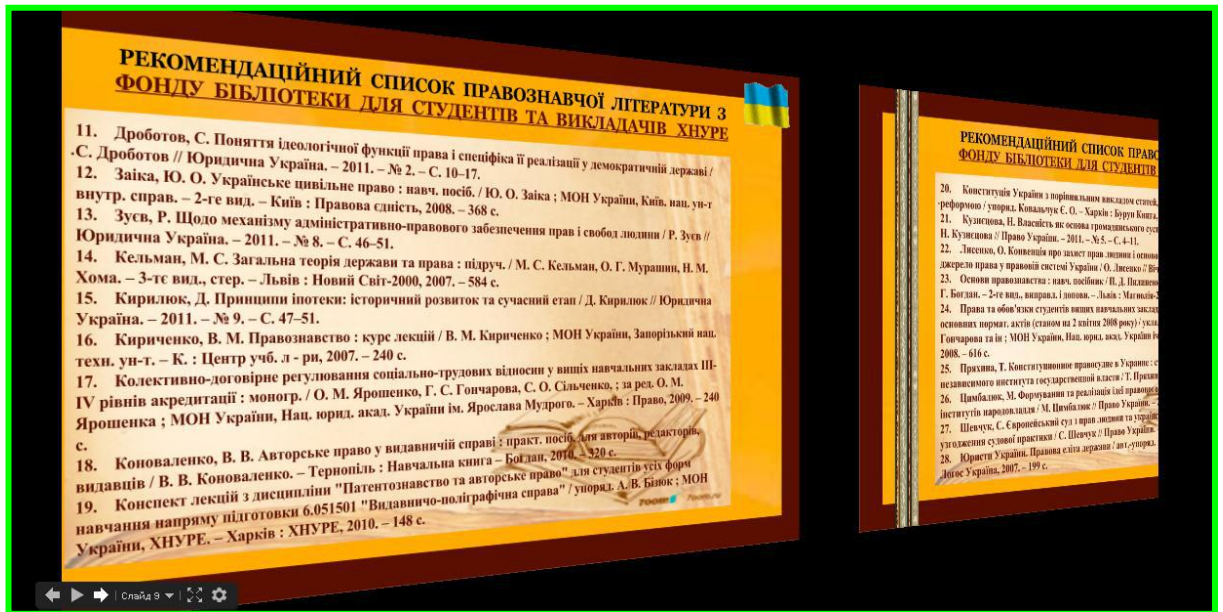
співробітника науково-бібліографічного відділу. На сьогоднішній момент виконано 1260 запитів, з них 356 – запити, що стосуються правової тематики.

У 2012 році відповідно до рекомендацій Головного управління юстиції в м. Харкові та Харківській області для підвищення рівня правової культури студентів університету співробітники науково-бібліографічного відділу підготували «Куточок правових знань» (див. зображення 1).

Куточок правових знань «Правове виховання як засіб формування правової культури молоді» (<https://docs.google.com/presentation/d/1zmVtxs-9v3Rqj38X1nUhX5zwGthGUWS4kyu3UOnwzLs/present#slide=id.p>) включає наступні розділи: державні ресурси, Конституція України (повний текст), всі галузі права, правові пошукові системи («ЛІГА: ЗАКОН», БД «Законодавство України» на офіційному порталі Верховної Ради України), рекомендований список правничої літератури з фонду бібліотеки ХНУРЕ і посилання на правові інтернет-ресурси.

Зображення 1. Розташування «Віртуального куточка правових знань» на сайті НБ ХНУРЕ

Зображення 2. Один з розділів віртуального куточка – «Рекомендаційний список правознавчої літератури»

Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13 грудня 2010 р. № 2250-р в Україні сформована модель електронного урядування, головною метою якого є використання інформаційних технологій в діяльності органів державної влади. У даний час будь-який житель України і конкретного міста мають можливість безпосередньо звернутися в будь-який орган виконавчої влади, як на державному, так і на регіональному рівні. У зв'язку з цим співробітники науково-бібліографічного відділу НБ ХНУРЕ підготували і представили на сайті бібліотеки постійно діючу віртуальну виставку «За електронними послугами е-урядування до бібліотеки» (<http://library.nure.ua/e-control.html>).

На виставці презентовані е-сервіси для самостійного використання і отримання правової інформації та консультаційної допомоги від офіційних органів центрального і місцевого самоврядування. Співробітники бібліотеки радять студентам і співробітникам університету активно використовувати офіційні центральні, регіональні та місцеві інформаційні ресурси, представлені на виставці, наприклад:

- <http://poslугy.gov.ua/> – Єдиний державний портал адміністративних послуг;
- <http://www.z.gov.ua/> – Єдиний інформаційний веб-ресурс звернень громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- <http://www.dozvil.kh.ua/index.htm> – Центр надання адміністративних послуг м. Харків;
- http://nzo.org.ua/?page_id=184 – Інформаційно-комунікаційний портал системи освіти Харківської області

Слід зазначити, що поряд із новими віртуальними формами інформаційного обслуговування студентів співробітники бібліотеки використовують традиційні бібліотечні форми обслуговування: тематичні виставки, огляди законодавчої і нормативно-правової літератури, газетно-журнальних статей із права, виставки нових надходжень правової літератури, стенди, куточки та ін. Книжкові виставки як важлива частина інформаційного та бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів сприяють знайомству з основоположними документами і

законодавчими актами, які гарантують дотримання прав людини. Щорічно бібліотека включає в план культурно-просвітницької роботи цикли виставок, що розкривають фонди правової тематики: до Дня Конституції України, Дня гідності і свободи, Дня захисту прав людини, Дня незалежності України і т.п. Мета таких заходів – стимулювання інтересу студентів до суспільно-політичного життя країни, формування активної громадянської позиції.

Із точки зору традиційного інформаційного обслуговування студентів треба відзначити постійно діючий наочний «*Куточок правових знань*», який включає: виставку нової правової літератури «*Держава. Право. Закон*» (постійно оновлюється); офіційні друковані видання України («*Офіційний вісник України*», «*Голос України*», «*Урядовий кур'єр*», кодекси України, багатотомне видання «*Закони України*» та ін.).

Велике значення має популяризація правових знань та інформаційних ресурсів правової тематики на щорічних заняттях з «*Основ інформаційної культури*» зі студентами всіх груп і всіх курсів.

Підсумовуючи, додамо, що бібліотека володіє різними інформаційно-правовими ресурсами, має доступ до правових ресурсів Інтернет, укомплектована фондами правової тематики та має у своєму штаті висококваліфікованих співробітників, отже вона здатна багато зробити у напрямі правової освіти і правового виховання студентів.

Аннотація. В статье раскрыты некоторые аспекты деятельности вузовской библиотеки в области правового воспитания студенческой молодежи, представлены государственные ресурсы и собственная генерация формирования информационных запросов и правовой культуры студентов.

Ключевые слова: правовая культура, правовое воспитание, информационная культура, студенты высшего учебного заведения, библиотека высшего учебного заведения, справочно-поисковые системы, справочная виртуальная служба, база данных «Лига: Закон», виртуальные /онлайн-ресурсы.

Summary. The article deals with aspects of the university library in the field of legal education of students, presented the state resources and own generation for generating requests for information and legal culture of the students.

Keywords: *legal culture, legal education, information culture, university students, university libraries, reference and search engines, virtual reference service, database "Liga: the Law", virtual / online information resources.*

УДК 001.92:021.61:027.7:347.78

СТВОРЕННЯ БАР'ЄРІВ ЧИ ПРАВО НА ВИЗНАННЯ?

Бакуменко Лариса Григорівна

кандидат наук із соціальних комунікацій,
директор наукової бібліотеки,
Харківський державний університет
харчування та торгівлі,
Україна, м. Харків
e-mail: bakumenkol@ukr.net

***Анотація.** Розглянуто проблеми розвитку наукової комунікації через створення та використання ресурсів інституційних репозитаріїв бібліотек вищих навчальних закладів.*

***Ключові слова:** наукова комунікація, бібліометрія, наукометрія, інституційний репозитарій, бібліотеки вищих навчальних закладів, авторське право.*

Сьогодні значна увага приділяється моніторингу наукового потенціалу та оцінюванню ефективності наукової діяльності кожного вченого. Загально-відомо, що основою будь-якої наукової роботи вважається попереднє опрацювання інформаційних джерел, а інформація є результатом науково-дослідної роботи. Вчений та інформація – два важливих компоненти науки, що пов'язані не тільки прямим, а й зворотним зв'язком, оскільки вчені не тільки творці, а й споживачі інформації, тобто виникає наукова комунікація: встановлення пізнавальних, а також соціальних відносин в науковому суспільстві чи інших зацікавлених суб'єктів із ним у цілях виробництва,